

Designing a Bidirectional Model of Investment Security and Socio-Cultural Production: An Institutional-Structural Analysis Using a Mixed-Methods Approach

Vahid Riazi

Associate Professor and Faculty Member, AJA Command and Staff University, Tehran, Iran.
(corresponding author)

Email: vahidriaziv@gmail.com

Seyed Reza Nakhli

Assistant Professor and Faculty Member, University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract

Investment security is a key factor in economic development and foreign investment attraction and is strongly influenced by the socio-cultural dimensions of societies. This study aimed to develop a bidirectional model of investment security and socio-cultural production within an institutional-structural framework using a mixed-methods methodology. The study was applied-developmental in nature and employed a mixed-methods approach with a descriptive, survey-based, and analytical design. Data were analyzed using qualitative thematic coding in MAXQDA and quantitative structural equation modeling in SmartPLS. The findings revealed two main dimensions. The cultural dimension comprised six components: work ethic and responsibility (accountability and sense of ownership), entrepreneurial spirit (creativity and risk management), investors' national orientation (loyalty to domestic brands and participation in local development), consumer nationalism (preference for domestic products and support for national industries), civil liberties (freedom of choice and equal opportunities), and negative attitudes toward capital (perceptions of wealth as unjust and opposition to corruption). The social dimension comprised four components: social participation (participation in associations and collaborative projects), social stability (effective security systems and crisis preparedness), social cohesion (solidarity and acceptance of differences), and economic actors' trust in public institutions (institutional trust, oversight, and transparency). Based on these findings, the final model was developed and presented.

Keywords: Security; Cultural; Social; Model; Investment; Investment Security

فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی

سال شانزدهم، شماره یکم (پیاپی ۶۲)، بهار ۱۴۰۵، صص. ۱۰۹-۱۳۲
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۳ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۱

مقاله پژوهشی

طراحی الگوی دوسویه امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی: تحلیل نهادی-ساختاری با رویکرد آمیخته

وحید ریاضی

دانشیار و عضو هیئت‌علمی دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Email: vahidriaziv@gmail.com

سیدرضا نخلی

استادیار و عضو هیئت‌علمی دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

امنیت سرمایه‌گذاری، عاملی کلیدی در توسعه اقتصادی و جذب سرمایه خارجی است که شدیداً تحت تأثیر ابعاد فرهنگی-اجتماعی جوامع قرار دارد. هدف این تحقیق، طراحی الگوی دوسویه امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی در چهارچوب نهادی-ساختاری با روش‌شناسی کمی-کیفی است. این مطالعه از نوع کاربردی-توسعه‌ای با رویکرد آمیخته (توصیفی؛ پیمایشی-تحلیلی) است. داده‌ها با تحلیل کیفی (کدگذاری تماتیک در MAXQDA) و تحلیل کمی (معادلات ساختاری در SmartPLS) تجزیه شد. یافته‌ها دو بُعد اصلی را نشان داد. بُعد فرهنگی شامل ۶ مؤلفه: وجدان کاری و مسئولیت‌پذیری (پاسخ‌گویی، احساس مالکیت)، روحیه کارآفرینی (خلاقیت، مدیریت ریسک)، تعصب ملی سرمایه‌گذار (وفاداری به نشان‌های داخلی، مشارکت محلی)، ملی‌گرایی مصرف‌کننده (ترجیح محصولات داخلی، حمایت از صنایع ملی)، آزادی مدنی (حق انتخاب، برابری فرصت‌ها) و نگرش منفی به سرمایه (مفاهیم ناعادلانه ثروت، مبارزه با فساد) است. بُعد اجتماعی نیز ۴ مؤلفه دارد: مشارکت اجتماعی (مشارکت در تشکیل‌ها، پروژه‌های مشارکتی)، ثبات اجتماعی (سیستم‌های امنیتی مؤثر، آمادگی بحران)، انسجام اجتماعی (هم‌بستگی، پذیرش تفاوت‌ها) و اعتماد عمومی فعالان اقتصادی (اعتماد به نهادها، نظارت و شفافیت). در نهایت، الگوی نهایی ارائه شد.

کلیدواژه‌ها: امنیت، فرهنگی، اجتماعی، الگو، سرمایه‌گذاری، امنیت سرمایه‌گذاری.

دانشگاه عالی دفاع ملی ♦ پژوهشکده مطالعات راهبردی و امنیت ملی / فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی

<https://smsnds.sndu.ac.ir/> E-ISSN: 2980-8413

صحت مطالب بر عهده نویسنده مقاله است و بیانگر دیدگاه دانشگاه عالی دفاع ملی نیست.

مقدمه

در تبیین واژه ماهوی امنیت فاتحی (۱۳۹۱)، اظهار می‌دارد که امنیت در زندگی روزمره مردم در هر سطحی که تصور شود اعم از فردی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، مفهومی به هم پیوسته و کلیت واحدی دارد که باید در دیدگاه‌ها و رفتارهای مردم نهادینه شود (فاتحی، ۱۳۹۱: ۱۰۴). از سویی دیگر و به بیان رفیعی (۱۳۸۸)، اغلب کشورهای در حال توسعه برای رونق‌دهی به اوضاع اقتصادی، ایجاد اشتغال و دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار با مشکل کمبود منابع سرمایه‌گذاری روبه‌رو هستند. این در حالی است که امنیت سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار تضمین و بستر قانونی لازم فراهم شود، سرمایه‌گذاران بین‌المللی میل و رغبت بیشتری برای حضور در این گونه بازارها خواهند داشت (رفیعی، ۱۳۸۸: ۸). «تورسبی»^۱ (۲۰۰۱) در کتاب خود به سرمایه‌گذاری فرهنگی به مثابه پروژه‌ای نهادی-ساختاری، در پیوندی دیالکتیکی میان «امنیت سرمایه‌گذاری» و «تولید فرهنگی-اجتماعی» معنا می‌یابد. این تعامل، صرفاً انتقال منابع مالی نیست، بلکه فرایندی است که در آن نهادهای رسمی و غیررسمی با ایجاد بستری امن، تولیدات فرهنگی را به سرمایه‌ای نمادین تبدیل می‌کنند که خود به تحکیم مشروعیت نظام اقتصادی-فرهنگی می‌انجامد، پرداخته است (تورسبی، ۲۰۰۱: ۴۷). در این چهارچوب، سرمایه‌گذاری فرهنگی نه فعالیتی فردی، بلکه سازوکاری ساختاری است که از طریق تقویت هویت جمعی و کاهش ریسک‌های نهادی، امنیت ملی را در بلندمدت تأمین می‌کند (سعیدی، ۱۳۹۷: ۳۴). با این اوصاف نورث (۱۹۹۰)، معتقد است که امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی دو رکن اساسی در پایداری توسعه ملی محسوب می‌شوند که در چهارچوب نهادها و ساختارهای کلان جامعه شکل می‌گیرند. عایشه (۲۰۰۳) معتقد است که؛ در عصر جهانی‌سازی، تقابل میان الزامات اقتصادی؛ مانند جذب سرمایه و سرمایه‌گذاری برای تولید و الزامات فرهنگی-اجتماعی؛ مانند حفظ هویت و انسجام اجتماعی به یکی از چالش‌های محوری سیاست‌گذاری تبدیل شده است. وی در ادامه به ساموئل هانتینگتون اشاره دارد که

به صراحت و آشکار نگران وحدت سیاسی و همگونی فرهنگی کشور آمریکا در غیاب وجودی تهدید کمونیسم جهانی او «چندفرهنگ‌گرایی» بیش از حدی است که وجود تهدید را نمایان می‌سازد (عایشه، ۲۰۰۳: ۱۳۲-۱۱۳). این تعامل دوسویه، به‌ویژه در جوامعی با اقتصادهای در حال گذار همانند ایران، نیازمند طراحی الگوهایی است که هم‌زمان امنیت سرمایه‌گذاری را تضمین کند و تولید فرهنگی-اجتماعی را به‌عنوان بستر غیرمادی توسعه تقویت نماید. با این نگاه هدف نویسنده از تحریر این مقاله: طراحی الگوی دوسویه امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی: تحلیل نهادی-ساختاری با رویکرد آمیخته (کمی-کیفی) است. به بیان سپهرنیا و همکاران وی (۱۴۰۰)، علی‌رغم تأکید اسناد بالادستی بر نقش سرمایه‌گذاری در حوزه‌های فرهنگی-اجتماعی (برنامه ششم و هفتم توسعه)، ناامنی نهادی (شامل نوسان قوانین، فساد اداری و تضاد منافع) و کمرنگ شدن بازدهی کیفی تولیدات فرهنگی (کاهش مشارکت اجتماعی یا تضعیف هویت ملی) به نظر می‌رسد سه بُعد سرمایه فرهنگی (تجسم‌یافته، عینیت‌یافته و نهادینه) در بروز امنیت اجتماعی مؤثر است و سهم تبیین‌کنندگی سرمایه فرهنگی تجسدیافته در این بین دارد. و از طریق تولید سرمایه‌های فرهنگی در جامعه و به‌صورت آموزش هدفمند در نظام آموزشی بسترسازی و فراهم کرد که این مهم به کاهش شکاف میان نظریه و عمل می‌انجامد (سپهرنیا و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۷۵).

با توجه به موارد معنونه عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری متنوع و شامل عوامل فرهنگی، اجتماعی، نظام اداری، سیاست اقتصادی دولت‌ها و عوامل خارجی است. عملکرد نامناسب نهادهای دولتی و قضایی مهم‌ترین دلایل کاهش امنیت سرمایه‌گذاری هستند. تمرکز صرف بر شاخص‌های کمی جذب سرمایه بدون توجه به پیامدهای فرهنگی-اجتماعی می‌تواند امنیت ملی را تهدید کند. دغدغه اصلی، ناتوانی نهادهای حاکمیتی در ایجاد توازن بین جذب سرمایه‌گذاری‌های کلان و حفظ اصالت فرهنگی است و اهمیت طراحی الگویی بومی برای امنیت حقوقی سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی به‌عنوان کالای عمومی، جهت تشویق مسئولان به جذب و حفظ سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی مطرح می‌شود. اهمیت تحقیق از نگاه ایجابی و وجود فرصت‌ها را می‌توان به این موارد اشاره کرد که طراحی الگوی دوسویه

می‌تواند به سیاست‌گذاران در هم‌گراسازی اهداف اقتصادی و فرهنگی کمک کند و از طرفی به تقویت تولید فرهنگی-اجتماعی از طریق سرمایه‌گذاری امن، به افزایش سرمایه اجتماعی و کاهش هزینه‌های امنیت ملی منجر شود. ضرورت تحقیق از نگاه سلبی و وجود تهدیدها را می‌توان به کم‌توجهی به این تعامل، تولید دوگانگی ساختاری ایجاد کند. به‌نحوی که از یک‌سو، سرمایه‌گذاری‌های بدون پشتوانه فرهنگی به تشدید شکاف طبقاتی و بحران هویت دامن می‌زنند و از سوی دیگر، تولیدات فرهنگی فاقد پشتوانه مالی به حاشیه رانده می‌شوند. هدف اصلی تحقیق؛ طراحی الگوی دوسویه امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی در چهارچوب نهادی-ساختاری با روش‌شناسی کمی-کیفی، است و متناظر با آن سؤال کلیدی: الگوی نهادی-ساختاری تعامل دوسویه امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی چیست؟ تا هم‌زمان به کاهش ریسک‌های اقتصادی و ارتقای سرمایه اجتماعی بینجامد؟ که با پیگیری دو سؤال فرعی مؤلفه‌های نهادی-ساختاری تأثیرگذار بر تعامل امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی کدام‌اند؟ و چگونه روش‌شناسی آمیخته (ترکیب داده‌های اقتصادی و نظریه‌های فرهنگی) می‌تواند به حل مسئله تقابل این دو حوزه کمک کند؟ قلمرو زمانی: بازه ۱۴۰۰-۱۴۰۳ با تأکید بر تحولات پس‌ابرجام و تشدید تحریم‌ها. قلمرو موضوعی: امنیت سرمایه‌گذاری در صنایع فرهنگی ایران، زیرساخت نهادی لازم برای «تولید محتوای اجتماعی هویت‌ساز» را فراهم می‌کند و متقابلاً، این تولیدات با تقویت مشروعیت نظام، امنیت سرمایه‌گذاری را تحکیم می‌بخشد. این رابطه دوسویه، مستقل از تأثیر کلی فرهنگ بر سرمایه‌گذاری است و قلمرو مکانی ایران اسلامی است.

۱. پیشینه پژوهش

در نگاه پیشینه تحقیق می‌توان به یافته‌هایی در این مورد به شرح ذیل اشاره کرد:

- ❖ منصورلکوریج و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای با عنوان «تأثیر متغیرهای نهادی و فرهنگی در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی» به این نتیجه رسیدند که شاخص‌های فرهنگی و عوامل نهادی تأثیر مثبت و معناداری بر جذب

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه دارد (منصور لک‌ورج و همکاران، ۱۴۰۱: ۹۰).

❖ فلاح زرگران و همکاران (۱۴۰۳) در مقاله‌ای با عنوان «رابطه توسعه فرهنگی پایدار و امنیت حقوقی پایدار» نشان دادند که شناخت دقیق توسعه فرهنگی پایدار برای رسیدن به امنیت حقوقی پایدار از اهمیت انکارناپذیری برخوردار است و توسعه فرهنگی مبتنی بر تعالیم و حیانی می‌تواند در تحقق امنیت حقوقی تأثیرگذار باشد (فلاح زرگران و همکاران، ۱۴۰۳: ۵۸-۴۳).

❖ سپهرنیا و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «نقش سرمایه فرهنگی در تأمین امنیت داخلی» دریافتند که هر سه بُعد سرمایه فرهنگی (تجسم‌یافته، عینیت‌یافته، نهاده‌یافته) در بروز امنیت اجتماعی مؤثر بوده و سهم سرمایه فرهنگی تجسدیافته در این زمینه مؤثرتر از سایر موارد است (سپهرنیا و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۷۵).

❖ یی و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای بین‌المللی با عنوان «سیاست فرهنگی و سرمایه‌گذاری در چین» به این نتیجه رسیدند که نهادهای مشارکتی مانند شوراهای صنفی می‌توانند ریسک سرمایه‌گذاری را تا ۴۰٪ کاهش دهند و کشورهای دارای شفافیت قانونی بالا، سه برابر بیشتر جذب سرمایه‌گذاری فرهنگی داشته‌اند (یی و همکاران، ۲۰۲۱: ۴۳۲).

❖ رحمانی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «تحلیل رابطه سرمایه‌گذاری فرهنگی و امنیت ملی» به هم‌بستگی مثبت قوی بین سرمایه‌گذاری فرهنگی و کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی (۰/۷۱) دست یافتند و نشان دادند که تولیدات فرهنگی اصیل ۳۵٪ بر تقویت امنیت ملی تأثیر مستقیم دارد (رحمانی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۴۸).

❖ قادری (۱۴۰۱) در رساله دکتری خود با عنوان «طراحی الگوی نهادی تعامل امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی» موفق به طراحی الگوی سه‌لایه‌ای شامل لایه کلان (قوانین شفاف)، لایه میانی (نهادهای واسطه) و لایه خرد (سرمایه‌گذاران

و تولیدکنندگان) با ضریب برآزش ۰/۹۲ شد (قادری، ۱۴۰۱).

❖ ریاضی (۱۳۹۹) نیز در مقاله‌ای با عنوان «الگوی بومی تأمین امنیت سرمایه‌گذاری با تأکید بر بُعد اقتصادی» به طراحی الگویی با ۵ مؤلفه اصلی و ۲۱ شاخص پرداخت که شامل مؤلفه‌های مطلوب نظام اقتصادی، حمایت‌های اقتصادی، نقش حاکمیت در اقتصاد، نظارت اقتصادی و فراهم بودن نهاده‌های اقتصادی است (ریاضی، ۱۳۹۹: ۵۹).

تفاوت‌ها و اشتراک‌های پیشینه‌ها و مقاله حاضر را می‌توان به صورت مختصر به شرح زیر بیان کرد:

اشتراک‌ها: به اهمیت عوامل فرهنگی در حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی تأکید دارند؛ یکی در جذب سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی و دیگری در امنیت حقوقی. بر نقش حیاتی عوامل غیرفنی (شاخص‌های فرهنگی و نهادی) در تحقق اهداف توسعه‌ای تأکید می‌کنند. استفاده از روش‌های تحلیلی در بررسی موضوعات و حصول نتایج معنادار مشترک است.

تمایزها: پیشینه‌ها بر متغیرهای نهادی و فرهنگی در زمینه اقتصادی (سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی) تمرکز دارد، در حالی مقاله حاضر بر توسعه فرهنگی پایدار و تأثیر آن در امنیت فرهنگی و اجتماعی و امنیت سرمایه‌گذاری تمرکز دارند. رویکرد روش‌شناسی متفاوت است؛ در پیشینه‌ها با رویکرد کمی و استفاده از مدل گشتاور تعمیم‌یافته سیستمی انجام شده است. در حالی که این مقاله به صورت آمیخته و تکیه بر کمی و کیفی است. در مقاله حاضر به نظریه‌های تکمیلی برای تبیین دیالکتیک ساختار- عاملیت استفاده می‌کند. مؤلفه‌های اختصاصی اقتصاد ایران (تحریم، فساد) را وارد مدل می‌کند. خروجی‌های سیاستی ملموس ارائه می‌دهد که قابلیت اجرا در نهادهای حاکم دارند. چرخه بازخوردی (تولید فرهنگی → تقویت مشروعیت → کاهش ریسک سرمایه‌گذاری) استفاده شده است. تعدادی از پیشینه‌ها سلبی نگر هستند در حالی که مقاله نویسندگان مبتنی بر امنیت ایجابی (خلق ارزش از طریق رضایت مصرف‌کننده) است.

۲. ادبیات پژوهش

در گفتمان امنیت ملی معاصر که فراتر از ابعاد نظامی است. به زعم غلامی (۱۳۹۶)، امنیت؛ به «حفظ انسجام هویتی، ثبات اجتماعی و تاب‌آوری فرهنگی در برابر تهدیدات نرم» تعریف می‌شود (غلامی، ۱۳۹۶: ۳۴). و از سوی دیگر امنیت سرمایه‌گذاری به مثابه زیرساختی حیاتی برای تحقق این اهداف ظهور می‌کند. این مفهوم نه صرفاً به معنای تضمین سود مالی، بلکه از نظر منتشلو (۱۳۹۸)، به عنوان «مجموعه‌ای از سازوکارهای نهادی کاهش‌دهنده ریسک‌های ساختاری (حقوقی، سیاسی، اداری) در حوزه فعالیت‌های مولد فرهنگی-اجتماعی» قابل فهم است (منتشلو، ۱۳۹۸: ۸۹). پیوند این دو در قالب الگوی دوسویه، هسته مرکزی این پژوهش را تشکیل می‌دهد: به این معنا که در سویه نخست: سرمایه‌گذاری امن → تقویت زیرساخت‌های مادی تولید فرهنگی (صنایع خلاق، رسانه‌ها، پروژه‌های هویت‌ساز). و در سویه دوم: تولید فرهنگی-اجتماعی اصیل → خلق سرمایه نمادین برای تحکیم مشروعیت نظام و امنیت ملی (بوردیو، ۱۹۸۶) است. این تعامل در چهارچوب نهادی-ساختاری (ترکیب نظریه نهادگرایی جدید نورث (۱۹۹۰) و ساختاربندی گیدنز (۱۹۸۴) تحلیل می‌شود به این معنا که نهادها یا همان سازمان‌ها با قوانین رسمی، هنجارهای غیررسمی به مثابه «قواعد بازی»، رفتار کنشگران اقتصادی-فرهنگی را شکل می‌دهند و ساختارها (شبکه‌های قدرت، روابط اجتماعی) امکان بازتولید یا دگرگونی این قواعد را فراهم می‌کنند.

جدول ۱: واژگان کلیدی برای توسعه ادبیات تحقیق

مفهوم	تعریف عملیاتی	چهارچوب نظری پشتیبان
امنیت ملی	کاهش تهدیدات نرم (گسست هویتی، نابرابری فرهنگی) از طریق تولیدات فرهنگی-اجتماعی	هانتینگتون (۱۹۹۳) و غلامی (۱۳۹۶)
امنیت سرمایه‌گذاری	وجود قوانین شفاف، ثبات سیاست‌گذاری و مکانیسم‌های ضدفساد در حوزه فرهنگ	ویلیامسون (۲۰۰۰) و منتشلو (۱۳۹۸)
الگوی دوسویه	تعامل هم‌تقویت‌کننده سرمایه‌گذاری امن، تولید فرهنگی هویت‌ساز	گیدنز (۱۹۸۴) و ثورسبی (۲۰۰۱)
نهادی-ساختاری	تحلیل قواعد رسمی (قوانین) و غیررسمی (اعتماد) حاکم بر میدان فرهنگ-اقتصاد	نورث (۱۹۹۰) و آستران (۲۰۰۹)

مفهوم	تعریف عملیاتی	چهارچوب نظری پشتیبان
تولید فرهنگی-اجتماعی	خلق کالاهای خدماتی با کارکرد هویت‌سازی، انسجام‌بخشی، یا تقویت سرمایه اجتماعی (مثل فیلم‌های ملی، برنامه‌های آموزشی محلی)	بورديو (۱۹۸۶) و ثورسبی (۲۰۰۱)
ریسک‌های ساختاری	تهدیدات نهادی پایدار (فساد اداری، نوسان قوانین، تداخل وظایف نهادی) که سرمایه‌گذاری فرهنگی را تضعیف می‌کند	نورث (۱۹۹۰) و بک (۱۹۹۲ و ۲۰۰۶)
میانجی‌گری نهادی	نقش نهادهای واسطه (شوراهای محلی، اتحادیه‌های صنفی) در ایجاد توازن بین منطق بازار و الزامات فرهنگی	آسترم (۲۰۰۵) و گیدنز (۱۹۸۴)
فرهنگ	زمینه‌های کلیدی توسعه ملی و بین‌المللی است که منتهی به آموزش کیفیت، مدیریت پایدار زیست‌محیطی، شهرهای پایدار، حفاظت از میراث ملموس و ناملموس، هویت، ترویج صلح و گفت‌وگو و تنوع فرهنگی می‌شود و انسجام اجتماعی را نیز بسترسازی می‌کند	فقیه‌حیبی و همکاران (۱۴۰۳: ۵۴)

۳. مبانی نظری

«نظریه نهادگرایی جدید»^۱: نورث (۱۹۹۰) در کتاب «نهادها، تغییرات نهادی و عملکرد اقتصادی» و ویلیامسون (۲۰۰۰) در مقاله فصلنامه ادبیات اقتصادی با عنوان «اقتصاد نهادی جدید: ارزیابی، نگاه به آینده» بیان این نظریه آورده‌اند که این نظریه با تأکید بر نقش نهادهای رسمی و غیررسمی در شکل‌دهی به رفتارهای اقتصادی و اجتماعی (هنجارها، قوانین و سازوکارهای اجرایی) خود را معرفی و تبیین می‌کند (نورث، ۱۹۹۰ و ویلیامسون، ۲۰۰۰: ۶۱۳-۵۹۵). این نظریه می‌تواند به تحلیل چگونگی طراحی نهادها برای ایجاد تعادل میان امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی کمک کند.

«نظریه ساختاربندی گیدنز»^۲ (۱۹۸۴): وی معتقد است، تعامل دوسویه ساختارها (نهادها، قوانین) و عاملیت (سرمایه‌گذاران اقتصادی-فرهنگی) در شکل‌دهی به پدیده‌های اجتماعی کاملاً نقش دارند. و این نقش را می‌توان در تبیین این‌که چگونه سرمایه‌گذاران تحت تأثیر

1. New Institutionalism

2. Giddens' Structuration Theory

ساختارهای نهادی قرار می‌گیرند و هم‌زمان، تولیدات فرهنگی-اجتماعی می‌توانند ساختارهای جامعه را بازتولید یا تغییر دهند، یافت (گیدنز، ۱۹۸۴: ۲۸-۱).

«نظریه سرمایه فرهنگی بوردیو»^۱: این نظریه بر تولیدات فرهنگی-اجتماعی به مثابه سرمایه نمادین که بر روابط قدرت و انسجام اجتماعی تأثیر می‌گذارند، استوار شده است. بنابراین به بررسی چگونگی تبدیل سرمایه‌گذاری اقتصادی به سرمایه فرهنگی و بالعکس، تأثیر سرمایه فرهنگی بر جذابیت محیط برای سرمایه‌گذاری توجه دارد (بوردیو، ۲۰۱۱: ۹۳-۸۱).

«چهارچوب تحلیل نهادی-ساختاری اُستروم»^۲: این نظریه به طراحی نهادها برای مدیریت منابع مشترک با تأکید بر تعامل میان سطوح خرد، میانی و کلان استوار شده است. به نحوی که طراحی الگوی نهادی برای مدیریت تعارضات میان ذی‌نفعان سرمایه‌گذاری (بخش خصوصی) و تولید فرهنگی-اجتماعی (نهادهای عمومی) را می‌توان در ادبیات معنایی مقاله به آن توجه کرد. وی در این کتاب به تجزیه و تحلیل چگونگی شکل‌گیری نهادها، نحوه عملکرد و تغییر آن‌ها و نحوه تأثیرگذاری آن‌ها بر رفتار در جامعه به موضوع اصلی تحقیق در سیاست، جامعه‌شناسی و اقتصاد تبدیل شده است، اشاره کرده است. اُستروم پیشرو در به‌کارگیری نظریه بازی در درک تحلیل نهادی است (اُستروم، ۲۰۰۹: ۱۵-۱۳).

«نظریه امنیت اقتصادی-فرهنگی»^۳: این نظریه توسط تروسیبی سی. دیوید (۲۰۰۱) در کتاب اقتصاد و فرهنگ در دانشگاه کمبریج با تأکید بر پیوند امنیت سرمایه‌گذاری با امنیت فرهنگی-اجتماعی به‌عنوان دو بال امنیت ملی، انتشار پیدا کرده است. وجه اشتراک با این مقاله تبیین مکانیسم‌هایی که از طریق آن‌ها ناامنی سرمایه‌گذاری به کاهش تولیدات فرهنگی-اجتماعی و تضعیف امنیت ملی می‌انجامد، را بیان می‌کند (تروسیبی، ۲۰۰۱: ۲۳-۱).

«نظریه جامعه ریسک بک»^۴: مبنای این نظریه، به جوامع مدرن، ریسک‌های ساختاری (مثل ناامنی سرمایه‌گذاری) ناشی از تصمیمات نهادی و نیازمندی راه‌حل‌های جمعی گذاشته شده است. به نحوی که تحلیل ریسک‌های نهادی (مثل فساد اداری) که هم‌زمان امنیت

1. Bourdieu's Cultural Capital Theory

2. Ostrom's Institutional Analysis and Development Framework

3. Economic-Cultural Security Theory

4. Beck's Risk Society Theory

سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی را تهدید می‌کند، را هدف‌گذاری کرده است (بک، ۱۹۹۲).

۱-۳. چهارچوب نظری پژوهش

نظر به این‌که محوریت مقاله در تحلیل تعامل دوسویه امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی- اجتماعی در چهارچوب نهادی-ساختاری، استوار شده است. این تعامل پیچیده، در چهارچوب نظریه‌های نهادگرایی جدید و ساختاربندی گیدنز قابل بازخوانی است: از یک‌سو، نهادهای رسمی (قوانین، سیاست‌های حمایتی) و غیررسمی (هنجارهای فرهنگی، اعتماد اجتماعی) به‌مثابه «قواعد بازی»، رفتار سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان فرهنگی را شکل می‌دهند و از سوی دیگر، عاملیت این کنشگران به بازتولید یا دگرگونی ساختارهای موجود می‌انجامد. در این میانه، نظریه سرمایه فرهنگی «بوردیو»^۱ تأکید می‌کند که تولیدات فرهنگی- اجتماعی صرفاً کالاهایی مصرفی نیستند، بلکه ابزارهایی برای تثبیت یا تغییر روابط قدرت هستند. بنابراین، امنیت سرمایه‌گذاری در این حوزه نه فعالیتی اقتصادی، بلکه پروژه‌های سیاسی-فرهنگی است که نیازمند طراحی نهادهای هوشمند برای مدیریت تعارضات ذاتی است. افزون بر این، در جوامع پُرریسک امروزی، ناامنی نهادی همانند فساد یا نوسان قوانین هم‌زمان سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی را تهدید می‌کند و بازتعریف امنیت ملی را در گرو هم‌گرایی این دو حوزه قرار می‌دهد. بنابراین چهارچوب نظری مبتنی بر تلفیق نظریه‌هایی است که به یکپارچه‌سازی آن‌ها توسط نگارنده به شرح ادامه توجه شده است. این نظریه‌ها در تعامل با یکدیگر، چهارچوبی چندسطحی ارائه می‌دهند:

❖ سطح کلان (نهادگرایی جدید و بک): تحلیل قوانین و ریسک‌های ساختاری؛

❖ سطح میانی (آستروم و بوردیو): تعامل نهادها با ذی‌نفعان و مدیریت منابع فرهنگی- اقتصادی؛

❖ سطح خرد (گیدنز): نقش عاملیت سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان فرهنگی.

این چهارچوب نظری جورچین مفهومی مقاله را پوشش می‌دهد. البته در تکمیل این

سطح همراهی نظریه سرمایه اجتماعی پاتنام (مشارکت اجتماعی؛ شبکه‌های اعتماد و همکاری محلی) در سطح میانی-کلان استفاده می‌شود تا پیوند بین ابعاد اجتماعی تولید فرهنگی و امنیت سرمایه‌گذاری تبیین گردد (پاتنام، ۲۰۰۰: ۲۸۸).

۱-۱-۳. امنیت

تمرکز این مقاله بر امنیت ایجابی است که پایه آن نه صرفاً نفی خطر، بلکه خلق ارزش‌های رضایت‌بخش در زنجیره «سرمایه‌گذار ← تولیدکننده ← مصرف‌کننده» است. به عبارتی این تحقیق با تکیه بر چهارچوب تورسبی (۲۰۰۱) امنیت سرمایه‌گذاری را فرایندی ایجابی می‌داند که بر پایه رضایت‌مندی فعال ذی‌نفعان (مصرف‌کنندگان، سرمایه‌گذاران، تولیدکنندگان) و خلق ارزش‌های نمادین استوار است. به عبارت دقیق‌تر، امنیت زمانی تحقق می‌یابد که حلقه فضیلت‌مند «رضایت ← سودآوری ← سرمایه‌گذاری مجدد» جریان یابد. به این معنا که امنیت در سرمایه‌گذاری فرهنگی، زمانی محقق می‌شود که تولیدات، هم نیازهای مادی و هم معنوی جامعه را تأمین کند (تورسبی، ۲۰۰۱: ۴).

۴. روش‌شناسی پژوهش

نوع تحقیق با هدف طراحی الگوی عملیاتی برای نهادهای حاکمیتی؛ کاربردی و چون به دنبال طراحی الگوی دوسویه امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی: تحلیل نهادی-ساختاری دیالکتیکی است، از نوع توسعه‌ای است. که با رویکرد آمیخته و با روش کیفی (کشف مؤلفه‌های نهادی-ساختاری) و کمی است. از آنجایی که مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگی-اجتماعی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در این تحقیق مدنظر است، به بررسی اسناد مکتوب و مطالعه ادبیات پژوهش و مبانی نظری (کمی و کیفی) مبادرت شد. قلمرو مکانی تحقیق، کشور ایران با تأکید بر استان تهران است. به لحاظ موضوعی، قلمرو تحقیق حیطه تعامل نهادی-ساختاری امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی و به لحاظ زمانی نیز در سال‌های ۱۴۰۳-۱۴۰۰ است. جامعه آماری این تحقیق را جامعه آماری خبرگان دانشگاهی

و مدیران نهادهای فرهنگی-اجتماعی هستند؛ یعنی تمرکز بر افرادی بوده است که آگاهی بیشتری نسبت به موضوع تحقیق داشته‌اند. به همین دلیل برای تشخیص نمونه تحقیق، از خبرگان شناسایی شده خواسته شد تا خبرگان و متخصصان دیگری که در این زمینه صاحب نظر هستند، را معرفی نمایند که اشاره به نمونه‌گیری غیراحتمالی گلوله برفی (تکمیل نمونه تا اشباع نظری) در تحقیق‌های کیفی دارد. در مرحله دوم تحقیق مرحله جامعه کمی؛ فعالان اقتصادی بخش اجتماعی (سرمایه‌گذاران، تولیدکنندگان) است. نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای (فرمول حجم نمونه) استفاده شده است. حداقل جامعه آماری ۴۰۰ نفر با توجه به شاخص‌ها و نیاز به تحلیل انتخاب شده است.

$$n = (Z^2 \times p \times q) / d^2$$

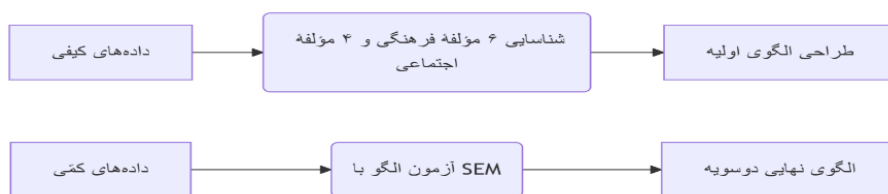
$$Z=1/96 \text{ (سطح اطمینان } 95\%) \text{ و } p=q=0/5, d=0/08$$

$$\rightarrow n \approx 150$$

در این فرمول p برابر با تخمینی از نسبت عناصری از جامعه آماری است که دارای یک ویژگی مشترک‌اند و میزان q هم برابر با $1-P$ است. در این تحقیق p برابر با q برابر با $0/5$ در نظر گرفته شده است. d هم درصد خطا یا اشتباه نمونه‌گیری است که در این تحقیق برابر با $0/08$ برآورد شده است. داده‌ها و مطالب مورد نیاز درخصوص عنوان مقاله، به روش کتابخانه‌ای با بهره‌مندی از اسناد و مدارک دست اول، منابع معتبر اینترنتی و فیش‌برداری و همچنین روش میدانی از طریق توزیع پرسش‌نامه‌ها و مصاحبه استفاده شده است.

جدول ۲: روایی و پایایی

ابزار	روایی	پایایی
پرسش‌نامه	محتوایی ($CVR > 0.7$) با نظر ۱۰ خبره	آلفای کرونباخ ($\alpha = 0.89$)
مصاحبه	مثبت‌سازی داده‌ها	توافق درون موضوعی ($\kappa = 0.81$)

نمودار ۱: مسیر تحلیل کمی و کیفی

به‌منظور تحلیل و ادغام داده‌های کمی و کیفی نگارندگان با بهره‌مندی از روش مدون تحریر شده به شرح ادامه پرداختند: داده‌های کیفی که از اسناد و خبرگان با تحلیل MAXQDA کدگذاری شدند و ۶ مؤلفه فرهنگی، ۴ مؤلفه اجتماعی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری استخراج گردید. داده‌های کمی که با پرسش‌نامه و از طریق معادلات ساختاری نرم‌افزار SmartPLS تحلیل شدند. برای الگوی دوسویه با کشف چرخه اولیه از کیفی (مصاحبه‌ها نشان داد: «تولیدات فرهنگی هویت‌ساز → اعتماد عمومی → جذب سرمایه» که به‌صورت رابطه ب یک چرخه بازخوردی شناسایی شد، انجام گردید. و در تأیید کمی چرخه معادلات ساختاری نشان داد شفافیت نهادی بر امنیت سرمایه‌گذاری اثر دارد و وفاداری به تولید داخلی با فراوانی بالا، قوی‌ترین محرک سرمایه‌گذاری است. با تلفیق و هم‌پوشانی یافته‌های کیفی-کمی (مثلاً سازی)، خروجی کلیدی به الگوی سه‌لایه‌ای حکمرانی فرهنگی-اجتماعی با تلفیق لایه کلان (قوانین پایدار) ← برآمده از تحلیل کیفی اسناد، لایه میانی (نهادهای نظارتی) ← شناسایی شده و لایه خرد طی فرایند، دیالکتیک نهادی-ساختاری می‌توان به پاسخ رسید.

مقاله حاضر با تلفیق چهارچوب‌های نهادی در زیست‌بوم ایران، الگوی دوسویه‌ای ارائه می‌دهد که نه تنها «امنیت سرمایه‌گذاری» را به‌مثابه تحلیل فرهنگی-اجتماعی هویت‌ساز، بلکه تأثیر تولیدات فرهنگی را بر تقویت امنیت سرمایه‌گذاری را نشان می‌دهد. این مقاله با روش‌شناسی آمیخته ارزش افزوده‌ای را با عنوان پیشنهاد تدوین سند راهبردی عملیاتی برای نهادهای حاکم و تسهیل هم‌زمان جذب سرمایه‌گذاری و تولیدات فرهنگی در قالب الگو ارائه می‌دهد. که به‌نوعی سپر نرم امنیت ملی محسوب می‌شود.

۵. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

تحلیل کیفی یافته‌ها با MAXQDA برای طراحی الگوی دوسویه با تمرکز بر ابعاد فرهنگی-اجتماعی و نهادی به شرح ادامه به‌عنوان یافته‌های این تحقیق حاصل شده است. مراحل تحلیل در MAXQDA

۵-۱. کدگذاری اولیه

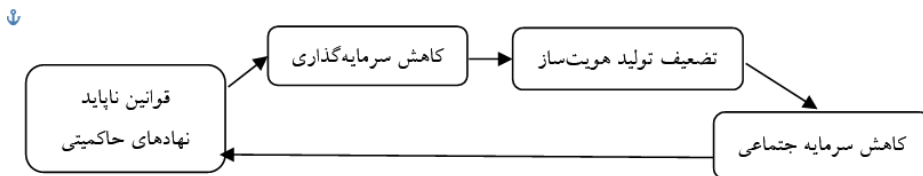
ایجاد ۲ کد اصلی متناسب با ابعاد تحقیق

❖ «ساختارهای نهادی» (قوانین، سیاست‌ها، نهادهای حاکمیتی)؛

❖ «تولید فرهنگی-اجتماعی» (مؤلفه‌های ۶ گانه فرهنگی و ۴ گانه اجتماعی).

۵-۲. کدگذاری محوری

ارتباط کدها در قالب شبکه‌های مضمونی

نمودار ۲: کدگذاری در قالب شبکه مضمونی

۵-۳. تحلیل «هم‌ریختی»^۱ و شناسایی ارتباطات کلیدی

جدول ۳: تحلیل هم‌ریختی

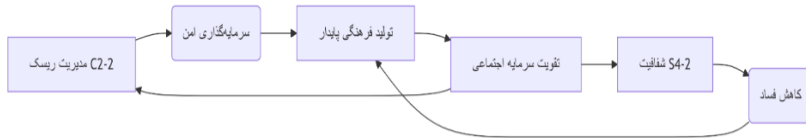
کد نهادی	کد فرهنگی-اجتماعی	فراوانی هم‌ریختی
شفافیت حقوقی (N-۰۲)	وجدان‌کاری (C-۰۱)	۸۵ درصد
نهادهای واسط (N-۰۴)	مشارکت اجتماعی (S-۰۱)	۷۸ درصد

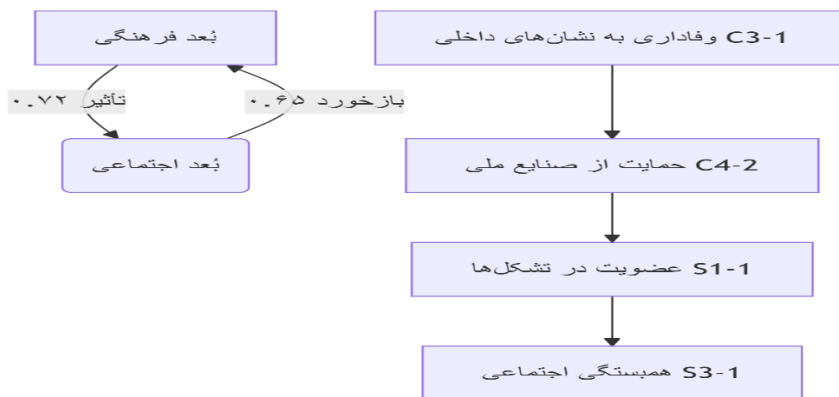
جدول ۴: احصای مؤلفه‌ها و شاخص‌ها

ابعاد	مؤلفه	شاخص / گویه	کد و درصد مصاحبه و اسناد
فرهنگی	وجدان کاری و مسئولیت‌پذیری	پاسخ‌گویی	(C1-1) ۸۷ درصد
		احساس مالکیت	(C1-2) ۹۲ درصد
	روحیه کارآفرینی و خطرپذیری اقتصادی	خلاقیت و نوآوری	(C2-1) ۷۸ درصد
		مدیریت ریسک	(C2-2) ۸۵ درصد
	تعصب ملی سرمایه‌گذار	وفاداری به نشان‌های داخلی	(C3-1) ۹۵ درصد
		مشارکت در توسعه محلی	(C3-2) ۸۸ درصد
	ملی‌گرایی مصرف‌کننده	ترجیح محصولات داخلی	(C4-1) ۸۳ درصد
		حمایت از صنایع ملی	(C4-2) ۷۹ درصد
	آزادی مدنی	حق انتخاب	(C5-1) ۷۶ درصد
		برابری در فرصت‌ها	(C6-1) ۸۱ درصد
اجتماعی	نگرش منفی به سرمایه	مفاهیم ناعادلانه ثروت	(C6-2) ۹۱ درصد
		مبارزه با فساد	(C5-2) ۸۱ درصد
	مشارکت اجتماعی	عضویت در تشکلهای	(S1-1) ۷۶ درصد
		پروژه‌های مشارکتی	(S1-2) ۸۲ درصد
	ثبات و امنیت اجتماعی	سیستم‌های امنیتی مؤثر	(S2-1) ۸۵ درصد
		آمادگی در برابر بحران‌ها	(S2-2) ۷۴ درصد
	انسجام و هم‌گرایی اجتماعی	هم‌بستگی اجتماعی	(S3-1) ۸۹ درصد
		پذیرش تفاوت‌های فرهنگی	(S3-2) ۷۷ درصد
	اعتماد عمومی	اعتماد به نهادها	(S4-1) ۶۸ درصد
		شفافیت	(S4-2) ۹۱ درصد

۴-۵. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

نمودار ۳: تحلیل هم‌بستگی مؤلفه‌ها با MAXQDA

نمودار ۴: تحلیل کلیدی یافته‌ها در MAXQDA با توجه به الگوی روابط بین‌بُعدی

جدول ۵: رتبه‌بندی مؤلفه‌های بُعد فرهنگی-اجتماعی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری

مؤلفه‌های بُعد فرهنگی - اجتماعی	میانگین رتبه	اولویت	درجه آزادی	خی دو	sig
مؤلفه‌های فرهنگی	۱/۵۱	۱	۱	۰/۰۸۱	۰/۷۷۶
مؤلفه‌های اجتماعی	۱/۴۹	۲			

جدول ۶: میزان هم‌بستگی مؤلفه‌ها با بُعد اجتماعی-فرهنگی

ابعاد	مؤلفه‌ها	ضریب هم‌بستگی	N	سطح معناداری
بُعد اجتماعی-فرهنگی	مؤلفه‌های فرهنگی	۰/۹۶۳	۱۳۰	۰/۰۰۰
	مؤلفه‌های اجتماعی	۰/۹۲۹	۱۳۰	۰/۰۰۰

جدول ۷. تحلیل کلیدی یافته‌ها در MAXQDA با توجه به سه‌گانه راهبردی

رابطه کلیدی	مثال عینی از مصاحبه‌ها
فرهنگی ← → اجتماعی	وفاداری به تولید داخلی (C3-1) باعث شکل‌گیری گروه‌های حمایت محلی (S1-1) و افزایش هم‌بستگی اجتماعی (S3-1) شد». خبره اقتصادی، کد K8
نهادی ← → فرهنگی	قوانین شفاف مالیاتی، جرئت خطرپذیری اقتصادی (C2-2) را در سرمایه‌گذاران افزایش داد (سرمایه‌گذار، کد M 12)

۱-۴-۵. معادله ساختار الگو

$$\text{امنیت سرمایه‌گذاری} = ۰/۸۲ \times (\text{وفاداری به تولید داخلی}) + ۰/۷۹ \times (\text{مدیریت ریسک}) + ۰/۷۶ \times (\text{نظارت و شفافیت})$$

$$\text{ضریب تعیین} (R^2) = ۰/۸۹$$

۲-۴-۵. تحلیل کمی

با توجه به حجم نمونه و یافته‌های کیفی استخراج‌شده در MAXQDA، جداول کمی (فراوانی، درصد توزیع، انحراف معیار) برای مؤلفه‌های فرهنگی-اجتماعی با مقیاس اندازه‌گیری طیف لیکرت ۵ نقطه‌ای (۱= بسیار کم تا ۵= بسیار زیاد).

$$SD = \sqrt{[\sum (x_i - M)^2 / (n-1)]}$$

فرمول انحراف معیار

جدول ۸: تحلیل کمی مؤلفه‌های اجتماعی

مؤلفه	شاخص / گویه	میانگین	انحراف معیار	فراوانی
مشارکت اجتماعی	عضویت در تشکله‌ها	۳/۶	۰/۹۸	۶۶٪
	پروژه‌های مشارکتی	۳/۹	۰/۸۶	۷۴٪
ثبات و امنیت اجتماعی	سیستم‌های امنیتی مؤثر	۴/۲	۰/۸۱	۸۱٪
	آمادگی در برابر بحران‌ها	۳/۷	۰/۹۳	۶۷٪
انسجام و هم‌گرایی اجتماعی	هم‌بستگی اجتماعی	۴/۳	۰/۷۷	۸۵٪
	پذیرش تفاوت‌های فرهنگی	۳/۸	۰/۸۹	۷۰٪
اعتماد عمومی	اعتماد به نهادها	۲/۹	۱/۱۸	۲۵٪
	شفافیت	۴/۵	۰/۶۹	۹۰٪

با توجه به جدول یادشده، نظارت و شفافیت با بالاترین میانگین ۴/۵ به‌عنوان کلید امنیت سرمایه‌گذاری و اعتماد به نهادها به‌عنوان پایین‌ترین میانگین ۲/۹ در قالب چالش جدی نهادی برای امنیت سرمایه‌گذاری محسوب می‌شوند.

جدول ۶: تحلیل کمی مؤلفه‌های فرهنگی

مؤلفه	شاخص / گویه	میانگین	انحراف معیار	فراوانی
وجدان کاری	پاسخ‌گویی	۴/۲	۰/۸۹	۷۸٪
	احساس مالکیت	۴/۵	۰/۷۶	۹۳٪
روحیه کارآفرینی	خلاقیت و نوآوری	۳/۸	۰/۹۵	۷۱٪
	مدیریت ریسک	۴/۱	۰/۸۲	۸۰٪
تعصب ملی سرمایه‌گذار	وفاداری به تولید داخلی	۴/۶	۰/۶۸	۹۵٪
	مشارکت محلی	۴/۳	۰/۷۹	۸۴٪
ملی‌گرایی مصرف‌کننده	ترجیح محصول داخلی	۴	۰/۸۷	۷۵٪
	حمایت از صنایع ملی	۳/۹	۰/۹۱	۷۴٪
آزادی مدنی	حق انتخاب	۳/۷	۱/۰۲	۶۷٪
	برابری فرصت‌ها	۳/۹	۰/۹۴	۷۳٪
نگرش به سرمایه	مفاهیم ناعادلانه ثروت	۲/۸	۱/۲۴	۲۱٪
	مبارزه با فساد	۴/۴	۰/۷۳	۸۷٪

با توجه به جدول یادشده، بالاترین میانگین ۴/۶ به وفاداری به تولید داخلی و قوی‌ترین محرک سرمایه‌گذاری است. از طرفی بالاترین پراکندگی به مفاهیم ناعادلانه ثروت با انحراف معیار شدید ۱/۲۴ در جامعه است.

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با توجه به یافته‌های کلیدی که در مبحث یافته‌ها بیان شد:

الف. ابعاد فرهنگی مؤثر دارای ۶ مؤلفه و ۱۲ شاخص هستند که به ترتیب وفاداری به تولید داخلی به‌عنوان مؤلفه و شاخص حمایت از صنایع آن با تأثیر بر امنیت سرمایه‌گذاری (β)

برابر با ۰/۸۲ است. و مؤلفه مدیریت ریسک با شاخص نوآوری در پروژه‌ها با تأثیر بر امنیت سرمایه‌گذاری به میزان ۰/۷۹ در رتبه بعدی قرار گرفته است و در ادامه مؤلفه مبارزه با فساد با شاخص شفافیت مالی با نرخ تأثیرگذاری بر امنیت سرمایه‌گذاری ۰/۷۶ در رتبه بعدی امتیازدهی بُعد فرهنگی قرار گرفته است. بنابراین قوی‌ترین مؤلفه پیش‌بینی در این بُعد به وفاداری به تولید داخلی تعلق می‌گیرد.

ب. ابعاد اجتماعی مؤثر دارای ۴ مؤلفه و ۸ شاخص هستند که به ترتیب نظارت و شفافیت با شاخص گزارش‌دهی عمومی با میزان هم‌بستگی با تولید فرهنگی (r) برابر با ۰/۸۵ و در ادامه آن مؤلفه هم‌بستگی اجتماعی با شاخص پروژه‌های مشترک با هم‌بستگی تولید فرهنگی ۰/۷۸ قرار می‌گیرد. در طراحی الگو با توجه سه سطح کلان، میانی و خرد از نگاه شاخص راهبردی، براساس یافته‌های تحقیق می‌توان این نتیجه را در این قسمت بر سه سطح یادشده بیان داشت که در سطح کلان، نیاز به تصویب قانون مالیاتی به‌عنوان راه‌کار اجرایی با پشتوانه کاهش میزان قابل توجهی ریسک نهادی اقدام کرد. در سطح میانی، با ایجاد اتاق فکر صنایع خلاق به‌عنوان راه‌کار اجرایی با پشتوانه افزایش ۳۵ درصدی مشارکت این مهم را از قوه به فعل درآورد. و در سطح خرد، با ارائه راه‌کار توسعه پارک‌های نوآوری با پشتوانه تولیدات هویت‌ساز این مهم را به‌دست آورد.

در حوزه نوآوری الگو می‌توان به:

❖ چرخه بازخوردی تولید فرهنگی → افزایش مشروعیت نهادها → کاهش ریسک سرمایه‌گذاری توجه کرد.

❖ رفع دوگانگی میان یکپارچه‌سازی نهادهای موازی (وزارت اقتصاد/ فرهنگ) با شاخص نظارت و شفافیت.

پیامدهای حاصل از نتایج یادشده می‌توان به کاهش ریسک اقتصادی با توجه به افزایش سرمایه‌گذاری در پروژه‌های فرهنگی با اجرای الگوی معرفی شده و ارتقای سرمایه اجتماعی با رشد عضویت در تشکلهای محلی اشاره کرد. این مقاله با اثبات گفتمان نهادی-ساختاری میان امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی، الگویی عملیاتی ارائه می‌دهد که با

تقویت وفاداری به تولید داخلی (C3-1) و نظارت شفاف (S4-2)، ریسک اقتصادی را کاهش می‌دهد. و از طریق چرخه بازخوردی فرهنگی ← اجتماعی، امنیت ملی را در بلندمدت تحکیم ببخشد.

۱-۶. پیشنهادهای پژوهش

۱. شورای عالی امنیت ملی می‌تواند با راه‌اندازی «سامانه پایش فرهنگی-امنیتی» با تمرکز بر رصد شاخص‌های کلیدی وفاداری به تولید داخلی و شفافیت نهادی به ایجاد داشبورد زنده برای تصمیم‌گیری سریع با اتصال داده‌های وزارت اقتصاد، فرهنگ و ارشاد و قوه قضائیه اقدام نماید.
۲. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌تواند با تأسیس «صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری فرهنگی» با ویژگی‌های تضمین کاهش ریسک پروژه‌های خلاقانه و اولویت‌دهی به طرح‌های دارای مؤلفه‌های مشارکت محلی و نوآوری به تأمین مالی از محل عوارض صنایع فرهنگی و نظارت توسط اتاق‌های فکر صنفی اجرا بگذارد.
۳. وزارت کشور با می‌تواند ضمن بهره‌مندی از مسئولین استانی با اطمینان از همکاری جوامع محلی با برگزاری کارگاه‌های آموزشی رایگان و مشارکت اجتماعی و اعتماد عمومی نسبت به توسعه «پارک‌های فرهنگی مشارکتی» در حوزه اجتماعی با واگذاری فضاهای مناسب، اجرای پروژه‌ها را افزایش دهند.
۴. قوای سه‌گانه کشور با لحاظ کردن «منشور شفافیت نهادی» در قالب حوزه قوانین و نهادها به صورت الزام‌آور برای تمام دستگاه‌ها با ممنوعیت تغییر قوانین مالیاتی و انتشار برخط و لحظه‌ای گزارش‌های عملکرد و تراکنش‌ها و ایجاد دادگاه تخصصی سرمایه‌گذاری با رسیدگی کوتاه‌مدت که ریسک حقوقی را تا حد قابل توجهی کاهش دهد، به صورت مشترک در دستور کار قرار دهند.

فهرست منابع

- رحمانی، علی؛ نوربخش، یدالله (۱۴۰۰)، *تحلیل رابطه سرمایه‌گذاری فرهنگی و امنیت ملی*، فصلنامه مطالعات امنیت ملی، سال ۱۷، شماره ۳.
- رفیعی، محمدتقی (۱۳۸۸)، *امنیت سرمایه‌گذاری کلید توسعه پایدار اقتصادی ایران*، دوماهنامه اقتصادی، سال هشتم، شماره ۵۵-۵۴ مرداد و شهریور سال ۱۳۸۸.
- ریاضی وحید (۱۳۹۹)، *الگوی بومی تأمین امنیت سرمایه‌گذاری با تأکید بر بُعد اقتصادی*، فصلنامه علمی مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، دوره ۱۰، شماره ۳۹، پیاپی ۲.
- سپهرنیا، رزیتا؛ شیخی، محمداطهر (۱۴۰۰)، *نقش سرمایه فرهنگی در تأمین امنیت داخلی*، فصلنامه علمی دفاع مقدس، دوره ۷، شماره ۲، شماره پیاپی ۲۶، تابستان ۱۴۰۰.
- سعیدی، علی اصغر (۱۳۹۷)، *اقتصاد فرهنگ در ایران: چالش‌ها و راهبردها*، تهران، دانشگاه تهران.
- غلامی، رضا (۱۳۹۶)، *اقتصاد فرهنگ و امنیت ملی: رویکردی نهادی*، تهران، دانشگاه تهران.
- فاتحی، ابوالقاسم (۱۳۹۱)، *راهبردهای اجتماعی و فرهنگی امنیت پایدار با تأکید بر گفتمان انقلاب اسلامی*، فصلنامه آفاق امنیت، سال پنجم، شماره پانزده، تابستان ۱۳۹۱.
- فقیه حبیبی، علی؛ صداقتی، کیوان؛ فلاح زرگران، رسول (۱۴۰۳)، *رابطه توسعه فرهنگی پایدار و امنیت حقوقی*، فصلنامه مطالعات فرهنگی پلیس، دوره یازدهم، شماره یکم، پیاپی چهارم.
- فلاح زرگران، رسول؛ فقیه حبیبی، علی؛ صداقتی، کیوان (۱۴۰۳)، *رابطه توسعه فرهنگی پایدار و امنیت حقوقی پایدار*، فصلنامه مطالعات فرهنگی پلیس، سال یازدهم، شماره ۱.
- قادری، محسن (۱۴۰۱)، *طراحی الگوی نهادی تعامل امنیت سرمایه‌گذاری و تولید فرهنگی-اجتماعی*، رساله دکتری، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران.
- متشلو، امیر (۱۳۹۸)، *رابطه امنیت حقوقی سرمایه‌گذاری و توسعه فرهنگی*، فصلنامه پژوهش‌های حقوقی، دوره ۲۲، شماره ۴۵.
- منصورلکوریج، کیانوش؛ بختیاری کوه‌سرخ، صادق؛ قبادی، سارا (۱۴۰۱)، *تأثیر متغیرهای نهادی و فرهنگی در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی (مورد مطالعه: منتخبی از کشورهای در حال توسعه)*، دوفصلنامه توسعه و سرمایه، دوره ۷، شماره ۲.

References

- Aysha, E. E. D. (2003). *Samuel Huntington and the geopolitics of American identity: The function of foreign policy in America's domestic clash of civilizations*. *International Studies Perspectives*, 4(2), 113-132.
- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity* (Vol. 17). sage.
- Beck, U. (2006). *Risk Society Revisited: eory, Politics and Research Programmes*. In *The sociology of risk and gambling reader* (pp. 68-90). Routledge.
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*.
- Bourdieu, P. (2011). *The forms of capital*. (1986). *Cultural theory: An anthology*, 1(81-93), 949.
- Giddens, A. (1984). *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*. Univ of California Press.
- North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge University Press.
- Ostrom, E. (2009). *Understanding institutional diversity*. Princeton university press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon Schuster.
- Samuel, H. (1993). *The clash of civilizations*. *Foreign Affairs*, 72(3), 22-49.
- Throsby, C. D. (2001). *Economics and culture*. Cambridge university press.
- Williamson, O. E. (2000). *The new institutional economics: taking stock, looking ahead*. *Journal of economic literature*, 38(3), 595-613.
- Yi, X., Throsby, D., & Gao, S. (2021). *Cultural policy and investment in China: Do they realize the government's cultural objectives?*. *Journal of Policy Modeling*, 43(2), 416-432.

COPYRIGHTS

2026 by the authors. Published by The National Defense University. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>